OBSAH

Předmluva 17

1 UVEDENÍ 21
1.1 K dějinám disciplíny 22
1.2 K významu literárního úvodu jako vědeckého podoboru 32
1.3 Předběžné hermeneutické úvahy: Funkce jazyka 33
1.3.1 Jazyk jako organizování zkušenosti 33
1.3.2 Jazyk jako strukturování světa 35
1.3.3 Metaforický charakter náboženské řeči 36
1.3.4 Metafora a skutečnost 39
1.4 Text 39
1.4.1 Literární osobitost 39
1.4.2 Faktory čtení textu 40
1.4.3 Text jako svědectví 43
1.4.4 Autentičnost svědectví 45
1.4.5 Teologická funkce historické kritiky 46
1.4.6 Předporozumění čtenáře 49
1.5 Podstata výkladu 50

2 PŘEDPOKLADY VZNIKU NOVÉHO ZÁKONA 53
2.1 Židovská tradice 53
2.1.1 Bible Židů 54
2.1.2 Bible a Talmud 57
2.1.3 Starý a Nový zákon 61
2.1.4 Septuaginta a jazyk Nového zákona 65
2.1.5 Starozákonní kánon a problém biblické teologie 71
2.2 Helénistická kultura 74
2.2.1 Židovská apokalyptika a helénistická kultura 74
2.2.2 Rané křesťanství a helénismus 78
2.2.3 Řecké sbírky sentencí 80
2.2.4 Biografie a dějepisectví 81
2.2.5 Dramatické prvky v Novém zákoně 82
2.2.6 Rétorika a epistolografie 84

3 NOVÝ ZÁKON JAKO KÁNON 85
3.1 Problém 86
3.2 Teologické předpoklady křesťanského kánonu 87
3.3 Idea křesťanského kánonu 92
3.4 Vznik novozákonního kánonu 97
3.5 Ohraničení kánonu a vztah k židovské Bibli 101
3.6 Pořadí a označení jednotlivých knih a jejich skupin 107

4 TEXT NOVÉHO ZÁKONA 110
4.1 Psaní v pozdní antice 111
4.2 Původní text Nového zákona 115
4.2.1 Rukopisy na papyru 116
4.2.2 Majuskulní rukopisy na pergamenu 118
4.2.3 Minuskulní rukopisy a lekcionáře 121
4.2.4 Citace v rané křesťanské literatuře 122
4.2.5 Staré překlady Nového zákona 123
4.2.5.1 Latinské překlady I: Vetus Latina 123
4.2.5.2 Latinské překlady II: Vulgáta 124
4.2.5.3 Syrské, koptské a jiné staré překlady 126
4.3 Metody a výsledky textové kritiky 128
4.3.1 Metody 128
4.3.2 Současný stav zkoumání biblického textu 130
4.3.3 Nejznámější textové odchylky 134
4.3.4 Novodobá vydání řeckého textu 134
Exkurz 1: K rozdělení novozákonního textu na kapitoly a verše 135
4.3.5 Teologický problém rekonstrukce textu 138

5 PAVLOVY LISTY 139
5.1 List jako náhrada apoštolovy osobní přítomnosti 140
5.2 Zaměření na křesťanské obce 141
5.3 Předčítání při bohoslužbě 142
5.4 Listy jako prostředek komunikace v církvi (k ekleziologii) 142
5.5 Intertextualita listů (předpoklady křesťanské teologie) 145
5.5.1 Citáty z Písma 146
5.5.1.1 Septuaginta 147
5.5.1.2 Řecká helénistická literatura 147
5.6 Starší ústní tradice
(předpavlovské povelikonoční tituly a formule) 148

5.6.1 Christologické výsostné tituly 149
5.6.1.1 Kristus – Mesiáš 149
5.6.1.2 Syn boží 153
5.6.1.3 Pán – Kyrios 156
5.6.1.4 Syn člověka 157
5.6.1.5 Význam christologických titulů 158
5.6.2 Tradiční formy liturgie, misie a katecheze 159
5.6.2.1 Formule víry v 1K 15,3b–5: Ježíšova smrt a zmrtvýchvstání 159
5.6.2.2 Křest 162
5.6.2.3 Večeře Páně 176
Exkurz 2: Zástupnost, smírčí oběť, smíření 184
5.6.2.4 Kristovské hymny 191
5.6.2.5 Tradice Ježíšových slov a činů 192
5.7 Typy a forma listů 195
5.8 Pavlovy autentické listy 201
5.8.1 Problém chronologie Pavlova života 201
5.8.2 Pavlův životopis a jeho vztah k Pavlově teologii 204
5.9 Korpus Pavlových listů 216
5.10 První list Tesalonickým 219
5.10.1 Členění a obsah 219
5.10.2 Případy úmrtí křesťanů jako teologický problém 221
5.10.3 Apokalyptika a Pavlovo evangelium 223
5.10.4 Doba a místo sepsání, adresáti a integrita 228
5.11 List Galatským 229
5.11.1 Členění a obsah 230
5.11.2 Rétorická forma 236
5.11.3 Teologie: Odpůrci a učení o ospravedlnění 237
5.11.4 Ekleziologický význam učení o ospravedlnění 245
5.11.5 Doba sepsání, místo vzniku a adresáti 252
5.12 První list Korintským 254
5.12.1 Důvod sepsání, členění a obsah 255
5.12.2 Otázka literární integrity 262
5.12.3 Pisatel, doba vzniku a křesťanská obec v Korintu 263
5.12.4 Skupiny uvnitř křesťanské obce 266
5.12.5 Teologie kříže, „tělo Kristovo“, naděje vzkříšení 270
5.13 Druhý list Korintským 279
5.13.1 Členění a obsah 281

5.13.2 Integrita, podnět, doba a místo(a) sepsání 285
5.13.3 Teologie a význam 288
5.13.3.1 Ke 2K 1–9: Sláva, utrpení, smíření 288
5.13.3.2 K 2K 10–13: Síla ve slabosti 295
5.14 List Filipským 298
5.14.1 Členění a obsah 299
5.14.2 Pisatel, adresáti a literární integrita 301
5.14.3 Protivníci 304
5.14.4 Teologický záměr: Život ve světla naděje 306
5.14.5 Hymnus na Krista Fp 2,6–11 307
5.14.6 Most k deuteropavlovským listům 312
5.14.7 Místo a čas sepsání 314
5.15 List Filemonovi 315
5.15.1 Členění a obsah 316
5.15.2 Místo a okolnosti sepsání 317
5.15.3 Model teologické etiky 318
5.16 List Římanům 320
5.16.1 Členění a obsah 321
5.16.2 Adresáti 328
5.16.3 Text, integrita, místo a doba sepsání 330
5.16.4 Důvod sepsání 331
5.16.5 Teologie: Učení o ospravedlnění,
antropologie, Izrael, státní moc 334

6 SYNOPTICKÁ EVANGELIA A SKUTKY APOŠTOLŮ 348
6.1 Synoptická otázka 348
6.1.1 Problém 348
6.1.2 Objev ústní tradice 350
Exkurz 3: Kritika tradice ve škole dějin formy 352
6.1.3 Hypotéza fragmentů a hypotéza praevangelia 356
6.1.4 Hypotézy literární závislosti 357
6.1.4.1 Literární závislost I: Griesbachova hypotéza 358
6.1.4.2 Literární závislost II: Teorie dvou pramenů 361
Exkurz 4: Kritika redakce 365
6.1.5 Pramen logií 367
6.1.5.1 Přehled rekonstruovaného obsahu 370
6.1.5.2 Charakteristika 370

6.1.5.3 Teologie pramene Q (a jeho vývojové etapy?) 373
6.1.5.4 Pramen logií a Markovo evangelium 377
6.1.6 Další evangelia 379
6.1.6.1 Tomášovo evangelium 380
6.1.6.2 Petrovo evangelium 386
6.1.6.3 Tajné Markovo evangelium 387
6.1.6.4 Papyrus Egerton 2 388
6.1.6.5 Další apokryfní evangelia 391
6.2 Evangelium podle Marka 393
6.2.1 Členění a obsah 395
6.2.2 Text 403
6.2.3 Pisatel, místo vzniku, datování
a zamýšlený okruh čtenářů 404
6.2.4 Starší tradice a předstupně 408
Exkurz 5: Předmarkovský pašijní příběh 409
6.2.5 Jazyk a styl 412
6.2.6 Žánr a teologie 413
Exkurz 6: Zázraky 414
Exkurz 7: Podobenství 426
6.2.6.1 „Počátek evangelia Ježíše Krista" jako nadpis. 430
6.2.7 Markova christologie 435
6.2.7.1 Syn Davidův 435
6.2.7.2 Syn člověka 437
6.2.7.3 Syn boží 439
6.2.7.4 Mesiášské tajemství 442
6.2.7.5 Markova teologie kříže 445
6.2.8 Učednictví jako následování 448
6.2.9 Přikázání lásky 456
6.2.10 Otevřený konec 459
6.3 Evangelium podle Matouše 461
6.3.1 Jazyk, členění a obsah 462
6.3.2 Text 471
6.3.3 Matoušova teologie 472
6.3.3.1 Nadpis 472
6.3.3.2 Pět Ježíšových řečí 473
6.3.3.3 Reflexivní citáty a Matoušova christologie 477
6.3.3.4 Význam počátku a konce 482

6.3.4 Účel sepsání 484
6.3.4.1 Polemika s farizeji a Pavlovými žáky 485
6.3.4.2 Etika 496
6.3.4.3 Ekleziologie (včetně Otčenáše) 500
6.3.5 Pisatel, doba a místo vzniku 508
6.4 Evangelium podle Lukáše a Skutky apoštolů 510
6.4.1 Lukášův dvoudílný spis: Záměr a prameny 513
6.4.2 Jazyk a kompozice 518
6.4.3 Členění a obsah 520
6.4.3.1 Lukášovo evangelium 520
6.4.3.2 Skutky apoštolů 527
6.4.4 Text 531
6.4.5 Lukášova teologie 533
6.4.5.1 Pojetí času 533
6.4.5.2 Lid boží (ekleziologie a pneumatologie) 536
6.4.5.3 Christologie a soteriologie 547
6.4.5.4 Sociální etika 560
6.4.6 Dedikace, pisatel, čas a místo sepsání 563

7 JANOVSKÉ SPISY 568
7.1 Janovy listy a Evangelium podle Jana 568
7.1.1 Členění a obsah 571
7.1.1.1 Janovo evangelium 571
7.1.1.2 Janovy listy 577
7.1.2 Text 578
7.1.3 Vztah k synoptikům 580
7.1.4 Prameny a náboženskodějinné pozadí 585
7.1.5 Teologie Janova evangelia 590
7.1.5.1 (Vtělené) Slovo: Christologie a soteriologie 590
7.1.5.2 Pneumatologie a eschatologie 600
7.1.5.3 Ekleziologie a etika 603
7.1.6 Janovská škola, pisatel(é) a doba vzniku 610
7.1.7 K teologii Janových listů 619
7.2 Zjevení Janovo 622
7.2.1 Členění a obsah 623
7.2.2 Text, jazyk a literární žánr 628
Exkurz 8: Apokalyptika 631

7.2.3 Typy výkladu 634
7.2.4 Eschatologie a christologie 636
7.2.5 Soteriologie a Pavlovo dědictví 641
7.2.6 Nebeská liturgie, církev a její etika 643
Exkurz 9: Císařský kult 646
7.2.7 Pisatel, místo, doba, podnět a účel sepsání 648

8 DEUTEROPAVLOVSKÉ SPISY (A LIST JAKUBŮV) 652
8.1 Pavlovské školy a jejich působení 652
Exkurz 10: Problém pseudepigrafie 655
8.2 List Koloským a list Efezským 660
8.2.1 Členění a obsah 662
8.2.1.1 List Koloským 662
8.2.1.2 List Efezským 664
8.2.2 Text 666
8.2.3 Místo obou listů v rámci *Corpus Paulinum* 666
8.2.4 Společné ekleziologické tendence 671
Exkurz 11: Řády domácnosti 672
8.2.5 Christologická teze listu Koloským 675
8.2.6 Literární forma, adresáti, doba
a místo vzniku listu Koloským 678
8.2.7 Ekleziologická výzva v listu Efezským 680
8.2.8 Adresáti, pisatel, doba a místo vzniku listu Efezským 684
8.3 Druhý list Tesalonickým 686
8.3.1 Členění, obsah a vztah k Prvnímu listu Tesalonickým 687
8.3.2 Zaměření: Proti ochabující bdělosti 688
8.3.3 Pisatel, doba a místo sepsání 691
8.3.4 Dějiny působení a význam 692
8.4 Pastorální listy 692
8.4.1 Členění a obsah 693
8.4.1.1 První list Timoteovi 694
8.4.1.2 List Titovi 697
8.4.1.3 Druhý list Timoteovi 698
8.4.2 Nejstarší svědectví, záměr, vznik a pisatel 699
Exkurz 12: Církev a její úřady 706
8.4.3 Postavení v dějinách pavlovských komunit 708

8.5 List Židům 711
8.5.1 Členění a obsah 712
8.5.2 Text, literární charakter a zpracované tradice 715
8.5.3 Teologie 718
8.5.4 Adresáti, pisatel, místo a doba vzniku 726
8.5.5 Místo listu v raném křesťanství 727
8.6 První list Petrův 728
8.6.1 Členění a obsah 729
8.6.2 Text, adresáti, tradice 731
8.6.3 Teologická reflexe sociálního a politického ohrožení 733
8.6.4 Pisatel, místo a doba vzniku 741
8.7 List Judův a Druhý list Petrův 744
8.7.1 Členění a obsah 745
8.7.1.1 List Judův 745
8.7.1.2 Druhý list Petrův 746
8.7.2 Konflikt s herezí 747
8.7.3 Pisatel, závislost, adresáti, doba a místo vzniku 752
8.8 List Jakubův 755
8.8.1 Obsah, literární žánr a adresáti 756
8.8.2 Teologické motivy 759
8.8.3 Pisatel, doba a místo sepsání, dějiny recepce 766

9 ZÁVĚREM: SPOLEČNÉ RYSY A ROZDÍLY NOVOZÁKONNÍCH SPISŮ 769

10 CHRONOLOGICKÝ A GEOGRAFICKÝ PŘEHLED 785
10.1 Chronologie novozákonní doby v širším rámci dějin 785
10.2 Geografický přehled dějin raného křesťanství 790

11 EDICE TEXTŮ, POMŮCKY A KOMENTÁŘE 792

Seznam zkratek 799
Rejstřík spisů 803
Rejstřík věcný 816
Rejstřík hebrejských, řeckých a latinských pojmů 834